

Čteme si navzájem

Slovenský příběh

Ako Tatry dostali svoje meno

text pro žáky 1. stupně ZŠ

Projekt:

Byli jsme sousedé, teď jsme přátelé

Boli sme susedia, teraz sme priatelia

Byliśmy sąsiadami, teraz jesteśmy przyjaciółmi

Číslo projektu: 2020-1-CZ01-KA229-078404

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Ako Tatry dostali svoje meno

Na miestach, kde sa dnes vypínajú naše veľhory, sa vraj kedysi dávno rozprestierala široká rovina. Až do Poľska bolo vidieť. A práve odtiaľ napadli našu vlasť Tatári. Chlapci jazdiaci na čiernych koňoch, divokí, s fúzikmi a iskrivými očami, odetí do zvieracích koží. Kadiaľ sa prehнали, sedem rokov tráva nerástla. Kto sa im postavil na odpor, toho dorúbali, kto sa zachoval, toho odviekli do zajatia. Obydlia spálili, statok pozabíjali a mäso zjedli ešte surové.

Tam, na tej rovine medzi našou krajinou a Poľskom sa zrazilo naše vojsko s tatárskym. Naši sa bili udatne, lebo vlasť, to pre nich nebol len kus zeme, na ktorom sa náhodou narodili. Boli to predovšetkým ich ženy a deti, boli to aj dediny, polia a lúky, ktoré ich praotcovia za cenu krvavých mozoľov vytrhli z divočiny, lesy, ktorých drevo ich spájalo od kolísky až po hrob, potoky, pri ktorých odpočívali za letných horúčav...

Ale darmo! Celý život prežili v statočnej práci – orali, kosili, stínali stromy a stavali chalupy – nevedeli sa tak šablami oháňať, ako tí diabli synovia. Aj menej ich bolo. Keď sa skončila prvá bitka, pochopili, že druhá by bola poslednou.

Preto sa zišli najskúsenejší muži, aby sa poradili, čo robiť. No nič nevyhútali, a tak im stalo len jedno – statočne za svoju vlasť zomrieť...

Už sa rozchádzali, keď si jeden spomenul na starca, ktorý od nepamäti žil sám uprostred lesov. Jedni vraveli, že je to mních, čo sa kaja za svoje hriechy, iní ho mali za čiernokňažníka spriahnutého s peklom.

Čo keby sme zašli za ním a poradili sa? V biede každá rada dobrá. Vydali sa teda za starcom.

Viem, aká skaza sa na vás valí, - pokýval hlavou starec. – Ale ja si myslím, že to

všetko len preto, aby ste osvedčili, ako vám záleží na našej krajine. Aby ste dokázali, že je vám viac hodna než vaše životy.

Veru, mnohých už skántrili tí diabli synovia! – povzdychli si muži.

Len sa vy nebojte! – pokračoval starec. – Nemôžete prehrať! Veď bojujete za

správnu vec! Starec zmĺkol a viac neprehovoril. Neveľmi zmúdreli muži z tých slov. Vrátili sa do tábora a rozhodli, že na úsvite zaútočia na nepriateľa.

Tej noci nebolo v tábore muža, čo by oka zažmúril. Každý vedel, aká bude nastávajúca bitka, že ani jeden z nich sa domov nevráti. Ale zvyky kázali radšej so cťou zahynúť, ako žiť bez nej. Sedeli teda v tábore, spomínali na svoje rodiny, domy, polia a v duchu sa s nimi lúčili...

A tu presne o polnoci strhla sa priamo nad tatárskym táborom divoká búrka! Oblohu bez prestania križovali blesk, zo všetkých strán duneli hromy a spod zeme vychádzalo akési tajomné hučanie. Až keď preťala oblohu kométa, búrka ustúpila. Ako prišla, tak odišla. Nikto nevedel odkiaľ a kam.

Keď sa mesiac stratil z oblohy a hviezdy začali blednúť, muži sa zdvihli od ohňov, pobrali sekery, kosy, cepy a vidly a potichučky sa prikradli k tatárskemu táboru. Každý na svojom mieste čakal na znamenie veliteľa. Keď prišlo, muži vyrazili do boja. Mysleli, že keď nepriateľa prepadnú v spánku, budú mať väčšiu nádej na víťazstvo. Aj sa im spočiatku tak zdalo, lebo sa im nikto nestaval na odpor.

Až keď sa načisto rozvidnelo, zbadali, že sa celý tábor premenil na ozrutárske skaliská! Tam stál skamenený stan, tam tatár na koni, inde voz alebo celý húf divochov...Namiesto nepriateľov sa pred nimi vypínali mohutné skalné hory. Odvtedy sa Tatry hrdo týčia na našej severnej hranici. Spočiatku ich nazvali podľa nepriateľa, z ktorého vznikli-Tatári. Až neskôr sa ich meno skrátilo do dnešnej podoby.

Bývajú dni, keď si hory spomenú na svoj pôvod a ozve sa v nich divoká tatárska krv. Vtedy sú čierne, nevlúdne a divé. Niekedy aj zákerné. Ale ľudia žijúci pod nimi si už na ne privykli. Spoznali ich, spriatelili sa s nimi a hory im vydali svoje tajomstvá.

Povešť hovorí, že Tatry dostali svoje meno podľa Tatárov, ktorí v nich skameneli. Ako to však s Tatármi na našom území bolo naozaj?

Historici potvrdzujú skutočnosť, že Tatári v 13. Storočí na Slovensko skutočne prenikli, do Tatier sa však nikdy nedostali. Vyplienili a obsadili len južnú časť Slovenska. Keď stále hrozilo, že preniknú ďalej, obyvatelia severného Slovenska začali hľadať úkryty v horách. Napríklad obyvatelia z okolia Spišskej Novej Vsi sa ukrývali na Kláštorisku v Slovenskom raji, obyvatelia podtatranského kraja v hustých lesoch na úpäť Tatier.

Pod Tatry však Tatári nikdy neprišli.

Odkiaľ teda názov Tatry pochádza?

Boli tak nazývané dávno predtým, ako sa Tatári v histórii našej krajiny vôbec objavili. V listine z roku 1086 sú nazývané Trytri, v iných zápisoch sa spomínajú ako pohorie Tyrtur alebo Turtur. Názov Tatry sa prvý raz objavil v darovacej listine krakovského kniežaťa Boleslava z roku 1255.

Jedno je však isté:

Názov našich veľhôr má korene v staroslovienskom slove trtri. Naši predkovia ním označovali bralo alebo strmú skalú...

Slovníček

slovensky	poľsky	česky	ANGLICKY
nevyhúťali	nie jeździli	nevymysleli	NOT THOUGHT UP
zákerne	podstępnie	zákeřně	insidious
preťala	przecięła	přetřala	Cut off
hromy	grzmot	hromy	thunder
blednúť	zanikać	blednout	fade
hučanie	brzęczący	hučení	hum
skántrili	narzekali	zabili	killed

Test porozumení

Ako autor v texte opisuje postup Tatárov do našej krajiny?

- a) Divokí jazdci na čiernych koniach
- b) Mierumilovní obchodníci
- c) Cudzinci na prieskum

Prečo sa naše vojsko stretlo na rovine medzi našou krajinou a Poľskom?

- a) Na obchodné rokovania
- b) Na vyjednávanie mieru
- c) Na potlačenie tatárskeho vpádu

Prečo sa ľudia rozhodli hľadať radu u starca žijúceho v lese?

- a) Bol známy ako múdry rádca
- b) Bol vynikajúci bojovník
- c) Bol v kontakte s tatárskym vojskom

Aká bola reakcia starca na situáciu?

- a) Varoval ich, že nemôžu vyhrať
- b) Ponúkol im magickú pomoc
- c) Podporil ich odhodlanie bojovať

Čo sa stalo počas noci pred útokom na tábor Tatárov?

- a) Roztočila sa divoká búrka
- b) Zem sa triasla zemetrasením
- c) Na oblohe sa objavila kométa

